

4. Хотомлянський О.П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємств/ О.П.Хотомлянський, П.А.Знахуренко// Фінанси України.-2007.-№1.- С.111-113.
5. Комариця Л.Л., Кіцак Ю.Г. Аналіз фінансового стану підприємства у кризових умовах економіки [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61392.doc.htm
6. Котляр М.Л. Аналіз фінансового стану підприємства / М.Л.Котляр // Фінанси України. – 2008. – С.99-104.
7. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал підприємства та його оцінювання // Легка промисловість. – 2010. – № 7. – С.164-168.

УДК 330.35

С.Я.Фаріон,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів

МІСЦЕ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СТРУКТУРІ СУКУПНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано теоретичні підходи щодо визначення структури потенціалу підприємства. Досліджено місце майнового потенціалу в структурі сукупного потенціалу підприємства. Охарактеризовано взаємозв'язки майнового потенціалу із іншими типами потенціалу підприємства.

Проанализированы теоретические подходы к определению структуры потенциала предприятия. Исследовано место имущественного потенциала в структуре совокупного потенциала предприятия. Охарактеризованы взаимосвязи имущественного потенциала с другими типами потенциала предприятия.

Theoretical approaches to determine the structure of the enterprise potential have been analyzed. The location of the property potential in the structure of the total potential of the company has been investigated. The property potential relationships with other types of potential business have been described.

Ключові слова: потенціал підприємства, структура, майновий потенціал, взаємозв'язки.

Для успішного функціонування та розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах важливого значення набуває реалізація підприємством його можливостей ефективно використовувати наявні майнові ресурси та існуючі резерви покращення результатів виробничо-господарської діяльності. Тому важливим завданням керівників підприємства є формування, об'єктивне оцінювання та використання майнового потенціалу підприємства.

В економічній літературі немає однозначного визначення структури потенціалу підприємства, що створює труднощі у дослідженні майнового потенціалу підприємства та може спричинити суперечливість результатів.

Враховуючи тісну взаємодію з іншими типами потенціалу підприємства, доцільно визначити місце майнового потенціалу у структурі сукупного потенціалу підприємства.

Теоретичні аспекти формування та використання потенціалу підприємства досліджувались в працях таких українських та зарубіжних економістів, як Л.Абалкін, А.Анчишкін, В.Архангельський, І.Джаїн, Т.Калінеску, Є.Лапін, Н.Краснокутська, О.Кузьмін, І.Лукінов, Р.Марушков, І.Репіна, О.Федонін, Н.Чухрай, Д.Шевченко. Майновий потенціал підприємства досліджували О.Добикіна, О.Денисюк, Г.Тарасюк, М.Рибянцева та ін. Проте питання визначення місця майнового потенціалу у структурі сукупного потенціалу підприємства та взаємозв'язків майнового потенціалу з іншими видами

потенціалу підприємства залишається недостатньо висвітленим. Це зумовлює необхідність та актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є визначення місця майнового потенціалу у сукупному потенціалі підприємства та окреслення його взаємозв'язків із іншими типами потенціалу.

Майновий потенціал підприємства характеризує можливості ефективно використовувати майно, що перебуває у користуванні підприємства, та при необхідності здійснювати його мобілізацію в процесі виробничо-господарської діяльності з метою забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства на ринку.

Сучасна економічна наука не дає однозначного визначення структури потенціалу підприємства та місця майнового потенціалу в ній. Більшість дослідників цієї проблеми виділяють типи сукупного потенціалу підприємства за об'єктно-суб'єкними та ресурсно-функціональними складовими.

При окресленні структури сукупного потенціалу підприємства за першим підходом виділяють його об'єктні та суб'єктні складові [1–4]. До об'єктних складових сукупного потенціалу належать типи потенціалу, що характеризуються тісним взаємозв'язком з матеріальними об'єктами, які використовуються та відтворюються в процесі здійснення господарської діяльності. Об'єктними складовими сукупного потенціалу підприємства є потенціал засобів виробництва, потенціал виробничо-технічного персоналу, фінансовий потенціал та інноваційний потенціал. Суб'єктні складові потенціалу пов'язані із знаннями, вміннями і навичками управлінського персоналу підприємства, які створюють можливості поєднання та раціонального використання об'єктних складових. До них відносять: науково-технічний потенціал, управлінський потенціал, маркетинговий потенціал та потенціал організаційної структури управління [1, с.18]. Вищенаведений поділ сукупного потенціалу підприємства на об'єктні і суб'єктні складові підкреслює залежність конкретних типів потенціалу від матеріально-технічної бази підприємства та може слугувати теоретичною базою для розробки методології їх оцінювання. Проте віднесення потенціалу робочої сили, фінансового та інноваційного потенціалів до об'єктних складових є умовним, оскільки ці типи потенціалів значною мірою залежать від професійної компетенції персоналу підприємства.

За другим підходом використовують ресурсну, функціональну та змішану структуру потенціалу підприємства [5, с. 62].

Найпоширенішою є ресурсна структура потенціалу підприємства, в межах якої виділяють типи потенціалу відповідно до типів ресурсів підприємства. За ресурсної структури потенціалу різні дослідники виділяють різну кількість складових, основними з яких є засоби праці, предмети праці, робоча сила та природні ресурси [6]. Такий підхід дає змогу окреслити ресурсну складову потенціалу, проте не бере до уваги можливості підприємства, знання, уміння, навички та досвід персоналу тощо.

Згідно з функціональною структурою потенціалу, виділяють різну кількість складових за видами діяльності підприємства. У межах цього підходу виділяють,

зокрема, такі типи потенціалу, як виробничий, маркетинговий, техніко-технологічний, управлінський та інші [3; 8]. Такий підхід дає змогу розмежувати функціональні сфери діяльності підприємства, проте упускає ресурсну складову потенціалу.

Змішаний підхід ґрунтується на поділі структури потенціалу підприємства за декількома критеріями. Найпоширенішим є поєднання ресурсної та функціональної структури потенціалу підприємства. Таким чином, змішаний підхід поєднує найбільш суттєві елементи потенціалу, що пов'язані з функціонуванням та розвитком підприємства [1, с.15].

Проведене дослідження щодо визначення структури потенціалу підприємства дає змогу визначити основні типи сукупного потенціалу підприємства та місце в ньому майнового потенціалу (рис. 1).

Рис. 1. Місце майнового потенціалу у структурі потенціалу підприємства*

*Примітка: розроблено автором

Ресурсна складова потенціалу охоплює кадровий, майновий, підприємницький та інформаційний потенціал. Кадровий потенціал підприємства характеризується кількісними та якісними характеристиками робочої сили підприємства, зокрема кількістю працівників, їх структурою, знаннями, вміннями, навичками та досвідом у здійсненні господарської діяльності суб'єкта господарювання. Майновий потенціал окреслює можливості підприємства ефективно використовувати майнові цінності, що перебувають у користуванні підприємства, та при необхідності здійснювати їх мобілізацію в процесі виробничо-господарської діяльності. Підприємницький потенціал пов'язаний із підприємницькими здібностями, спрямованими на задоволення потреб споживачів та отримання прибутку [7, с.147]. Інформаційний потенціал поєднує інформаційні, інтелектуальні та інші нематеріальні активи підприємства [9, с.147].

Функціональна складова потенціалу включає виробничий, маркетинговий, фінансовий, інвестиційний, інноваційний та управлінський потенціали підприємства. Ці типи потенціалу характеризують можливості підприємства щодо ефективного здійснення основних видів та напрямів діяльності для забезпечення сталого функціонування та досягнення цілей підприємства.

Повноцінне функціонування підприємства вимагає поєднання елементів ресурсної складової потенціалу. Кадровий, майновий, підприємницький та інформаційний потенціал взаємодоповнюють один одного і створюють передумови для здійснення виробничо-господарської діяльності.

На основі ресурсної складової потенціалу підприємства формується його функціональна складова, оскільки усі види та напрями діяльності підприємства вимагають раціонального використання майнових, кадрових та інформаційних ресурсів. Таким чином, майновий, кадровий, підприємницький та інформаційний потенціали є базовими і на їх основі формуються виробничий, маркетинговий, фінансовий, інвестиційний, інноваційний та управлінський потенціали.

Майновий потенціал підприємства тісно взаємодіє з іншими типами потенціалу, що відображено на рис. 2.

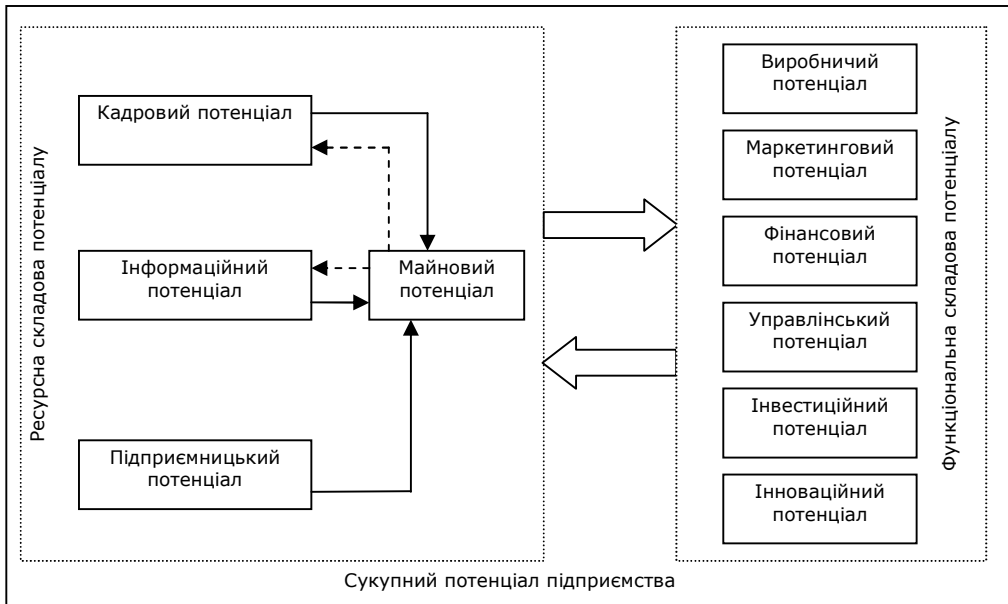

Рис. 2. Взаємозв'язки майнового потенціалу з іншими типами потенціалу підприємства*

*Примітка: розроблено автором

Майновий потенціал підприємства як частина ресурсної складової потенціалу поєднується із кадровим, інформаційним та підприємницьким потенціалом для забезпечення виробничо-господарської діяльності.

Використання кадрового потенціалу вимагає наявності певної матеріально-технічної бази для забезпечення господарської діяльності підприємства. У свою чергу, обсяги нарощення майнового потенціалу безпосередньо залежать від знань, умінь і навичок, досвіду та компетентності персоналу, який здійснює його формування і використання. Взаємодія майнового та інформаційного потенціалів також характеризується двосторонньою залежністю. На обсяги та складові майнових цінностей впливає наявна інформація щодо попиту на продукцію підприємства, стан фінансового ринку та рівень конкуренції, тенденції розвитку галузі тощо, на основі якої приймаються рішення щодо нарощення, сталого відтворення, скорочення або зміни структури майнового потенціалу підприємства. За допомогою підприємницького потенціалу майновий потенціал поєднується з іншими видами ресурсного потенціалу для здійснення виробничо-господарської діяльності та досягнення цілей підприємства.

Взаємозв'язок майнового потенціалу із виробничим, маркетинговим, фінансовим, інвестиційним, інноваційним та управлінським потенціалами здійснюється опосередковано через взаємозв'язок ресурсної та функціональної складових потенціалу підприємства. Взаємозв'язок виробничого та майнового потенціалів характеризується тим, що з одного боку, виробництво продукції неможливе без використання основних засобів та оборотних активів, а з іншого – у процесі виробництва здійснюється збільшення майнових цінностей підприємства. Впливи майнового потенціалу на маркетинговий, фінансовий, інвестиційний, інноваційний та управлінський потенціали підприємства також має двосторонній характер.

Підсумувавши вищесказане, можна зробити висновок, що майновий потенціал підприємства є важливою складовою сукупного потенціалу підприємства. Як ресурсна складова потенціалу, майновий потенціал підприємства лежить в основі будь-якого виду потенціалу, оскільки всі сфери діяльності підприємства більшою чи меншою мірою вимагають залучення майнових цінностей.

Проведені дослідження дали змогу стверджувати, що існує два підходи до поділу структури потенціалу підприємства: об'єктно-суб'єктний та ресурсно-функціональний. Визначено, що ресурсно-функціональний підхід поєднує поділи структури потенціалу підприємства за ресурсним та функціональним критерієм. Розмежовано типи потенціалу підприємства за ресурсною та функціональною складовою. До ресурсної складової потенціалу підприємства належать кадровий, майновий, інформаційний та підприємницький потенціали. Функціональна складова потенціалу підприємства об'єднує виробничий, маркетинговий, фінансовий, інвестиційний, інноваційний та управлінський потенціали. Проаналізовано місце майнового потенціалу у сукупному потенціалі підприємства. Охарактеризовано основні взаємозв'язки майнового потенціалу з іншими типами потенціалу підприємства.

Список використаних джерел:

1. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібн. / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с.
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352с.
3. Добикіна О.К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. / Добикіна О.К., Рижиков В.С., Касьянюк С.В., Кокотько М.Є, Костенко Т.Д., Герасимов А.А. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
4. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 359 с.
5. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура // Вісник національного університету „Львівська політехніка“. „Логістика“. – № 690. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – С. 59-65.
6. Мізюк Б.М. Потенціал підприємства: рушійні сили його формування та перетворення / Б.М. Мізюк // Економіка і управління. – 2001. – № 3. – С. 31-39.
7. Миргородська А.П. Розкриття сутності поняття „підприємницький потенціал“ та його роль в потенціалі підприємства // Економіка і управління. – 2011. – № 5. – С.144-149.
8. Бачевський Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібн. / Б. Є. Бачевський, І. В.Заблудська, О. О.Решетняк – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
9. Ілляшенко С.М. Інформаційний потенціал підприємства // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2004. – №9(68). – С. 11-18.